

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра фінансів

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри фінансів

д.е.н, професор

_____ Рамський А.Ю.

(підпис)

«___» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Оцінка фінансової стійкості підприємства та її вплив на прийняття управлінських рішень»

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

072.00.01 «Фінанси і кредит»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Кваліфікація: Бакалавр фінансів, банківської справи та страхування

Виконала

студент(ка) групи ФіКб-1-21-4.о.д

Долинка Валерія Юріївна

Науковий керівник

професор кафедри фінансів, д.е.н,

професор

Житар М. О.

Київ – 2025

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри фінансів

д.е.н., професор

Рамський А.Ю.

ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

студенту групи ФіКб-1-21-4.о.д

Долинці Валерії Юріївни

Тема роботи: «Оцінка фінансової стійкості підприємства та її вплив на прийняття управлінських рішень»

1. Вихідні дані: законодавчі акти, фінансова звітність ТОВ «Орієнтир-Буделемент», методичні джерела та аналітичні інструменти.

2. Основні завдання:

2.1. Вивчити теоретичні засади фінансової стійкості підприємства.

2.2. Провести аналіз фінансової стійкості ТОВ «Орієнтир-Буделемент».

2.3. Дослідити вплив фінансової стійкості на управлінські рішення.

2.4. Розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості

3. Пояснювальна записка: містить 3 розділи, висновки, список джерел та додатки.

4. Графічні матеріали: таблиці, діаграми фінансових показників.

5. Додатки: копії звітності підприємства, аналітичні таблиці.

6. Строк подання роботи на кафедру: «20» травня 2025 р.

Науковий керівник:

д.е.н., професор Житар М. О.

Завдання прийняв до виконання

студентка групи ФіКб-1-21-4.о.д

Долинка Валерія Юріївна

«___» _____ 2024р.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**
студентки групи ФіКб-1-21-4.о.д
Долинки Валерії Юрївної

**Тема роботи: Оцінка фінансової стійкості підприємства та її вплив на прийняття
управлінських рішень**

№	Види робіт, завдань, заходів	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Постановка задачі. Предмет, мета, завдання	01.02 – 07.02.2025	
2	Робота з джерелами за темою роботи	08.02 – 14.02.2025	
3	Визначення змісту кваліфікаційної роботи	15.02 – 18.02.2025	
4	Теоретико-методологічний розділ: – теоретичні аспекти досліджуваного питання – літературний огляд та аналіз історичного досвіду – методичні підходи до вивчення проблеми	19.02 – 10.03.2025	
5	Дослідницько-аналітичний розділ: – опис основних параметрів та характеристик предмета дослідження – ґрунтовний аналіз предмета дослідження – механізми, методики, моделі – рекомендації для вдосконалення предмета	20.03 – 20.04.2025	
6	Проектно-рекомендаційний розділ: – аналіз результатів дослідження та механізм (або методичне забезпечення) – визначення напрямків удосконалення або розвитку в сфері фінансово-кредитних відносин, що є предметом аналізу – концепт наукового обґрунтування пропозицій	20.04 – 05.05.2025	
7	Висновки	10.05 – 18.05.2025	
8	Оформлення кваліфікаційної роботи	20.05 – 30.05.2025	
9	Подання роботи на відзив	31.05.2025	
10	Підготовка до захисту	01.06 – 02.06.2025	
11	Захист кваліфікаційної роботи	18.06.2025	

«Затверджую»
Науковий керівник
«__»_____ 2025 р.

Індивідуальний план склала

«__»_____ 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота: 65 с., 5 рис., 10 табл., 22 посилань.

Актуальність: Дослідження фінансової стійкості є важливим для забезпечення стабільного розвитку підприємства в умовах нестабільного економічного середовища.

Об'єкт дослідження: фінансова діяльність ТОВ «Орієнтир-Буделемент».

Предмет дослідження: процеси формування та управління фінансовою стійкістю підприємства.

Мета роботи: комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо її покращення.

Завдання:

1. Дослідити теоретичні основи фінансової стійкості.
2. Проаналізувати існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості.
3. Дослідити засоби та інструментарій аналізу фінансового стану.
4. Розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості.
5. Організувати впровадження запропонованих заходів у практичну діяльність.

У роботі показано: структуру, розроблено практичні заходи, створено аналітичну модель оцінки.

Результати даної роботи можуть бути використані для прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Ключові слова: фінансова стійкість, аналіз, управління, підприємство, ефективність.

ABSTRACT

Qualification paper: 65 pages, 5 figures, 10 tables, 22 references.

Relevance: The study of financial stability is crucial for ensuring the sustainable development of an enterprise in an unstable economic environment.

Object of research: financial activities of LLC "Orientyr-Budelement".

Subject of research: processes of forming and managing the financial stability of the enterprise.

Objective: comprehensive assessment of the enterprise's financial stability and development of practical recommendations for its improvement.

Tasks:

1. To explore the theoretical foundations of financial stability.
2. To analyze existing approaches to assessing financial stability.
3. To study the tools and techniques of financial condition analysis.
4. To develop recommendations for improving financial stability.
5. To organize the implementation of proposed measures in practical activities.

The paper presents the structure, develops practical measures, and creates an analytical evaluation model.

6. The results of this study can be used for managerial decision-making at the enterprise.

Keywords: financial stability, analysis, management, enterprise, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність, класифікація та види фінансової стійкості підприємства.....	6
1.2. Вплив фінансової стійкості на прийняття управлінських рішень.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ОРІЄНТИР-БУДЕЛЕМЕНТ».....	26
2.1. Загальна характеристика та оцінка фінансового стану ТОВ «Орієнтир-Буделемент».....	26
2.2. Оцінка показників фінансової стійкості ТОВ «Орієнтир-Буделемент».....	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ПОДАЛЬШИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	47
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

У сучасних умовах глобальних трансформацій, нестабільної політико-економічної ситуації та зростаючих ризиків господарювання, фінансова стійкість підприємств набуває надзвичайної актуальності. Вона визначає здатність підприємства протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, забезпечувати платоспроможність, фінансову рівновагу та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Саме через призму фінансової стійкості відображається ефективність діяльності підприємства, рівень управління його ресурсами, здатність до інноваційного розвитку та адаптації до змін ринкового середовища.

Становлення незалежної української економіки, її реформування, посилення інтеграційних процесів зумовлюють необхідність розроблення дієвих механізмів управління фінансовими ресурсами на рівні господарюючих суб'єктів. З огляду на це, вивчення теоретичних засад фінансової стійкості, оцінка її рівня та обґрунтування шляхів підвищення є важливим напрямом економічної науки та практики.

Управлінські рішення, що приймаються керівництвом підприємства, повинні ґрунтуватися на глибокому аналізі фінансового стану, прогнозуванні динаміки основних показників, ідентифікації ризиків та можливостей. Тому оцінка фінансової стійкості не лише надає інформацію про поточне становище суб'єкта господарювання, але й слугує базою для розробки стратегій його стабільного розвитку.

Метою даної кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження фінансової стійкості підприємства, її оцінка з використанням сучасних аналітичних методів, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення фінансового управління на підприємстві.

Завданням даної роботи є: вивчити теоретичні основи поняття фінансової стійкості підприємства, її класифікацію, чинники впливу та показники оцінки; провести аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «Орієнтир-Буделемент» та оцінити рівень його фінансової стійкості; дослідити вплив фінансової стійкості

на процес прийняття управлінських рішень; розробити практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства та оптимізації управлінських рішень.

Об'єктом дослідження обрано ТОВ «Орієнтир-Буделемент», що функціонує на вітчизняному ринку будівельних послуг. Предметом дослідження є економічні відносини, пов'язані з формуванням, оцінкою та забезпеченням фінансової стійкості підприємства.

У роботі послідовно розкрито теоретичні аспекти поняття фінансової стійкості, класифікацію її видів, чинники впливу та методичні підходи до оцінки. Особливу увагу приділено аналізу фінансового стану підприємства, виявленню основних проблем у забезпеченні його стійкості, а також обґрунтовано напрямки вдосконалення фінансової політики підприємства на основі проведеного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх застосування для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на рівні конкретного підприємства та формування антикризової фінансової стратегії в умовах нестабільного ринкового середовища.

Проблематика забезпечення фінансової стійкості підприємства є предметом численних наукових досліджень, проте на практиці залишаються невирішеними питання адаптації методичних підходів до реалій сучасної економіки України, особливо в умовах турбулентності ринку та непередбачуваних змін зовнішнього середовища. Актуальність теми зумовлюється необхідністю розробки ефективного фінансового механізму, який би сприяв забезпеченню стабільності підприємства навіть у кризових умовах.

Фінансова стійкість підприємства, як об'єкт дослідження, потребує комплексного підходу до оцінювання з використанням як абсолютних, так і відносних показників, аналізу динаміки фінансових коефіцієнтів, що характеризують рівень автономії, маневреності, платоспроможності тощо. Важливим є врахування не лише кількісних, а й якісних характеристик, зокрема управлінських рішень, кадрової політики, конкурентного середовища та інвестиційної активності.

Обрана тема є особливо значущою для підприємств, що функціонують в галузі будівництва, оскільки цей сектор економіки характеризується високою капіталомісткістю, сезонністю, залежністю від державного регулювання та коливанням попиту. На прикладі діяльності ТОВ «Орієнтир-Буделемент» досліджується вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на рівень фінансової стійкості, визначаються її слабкі місця, розробляються пропозиції щодо покращення фінансових результатів.

Наукова новизна даної роботи полягає у поєднанні традиційних підходів до оцінки фінансової стійкості з практичними рекомендаціями, що враховують специфіку функціонування підприємства у сучасних українських реаліях. Зокрема, у роботі запропоновано систему антикризових заходів, спрямованих на зміцнення фінансового стану суб'єкта господарювання шляхом оптимізації витрат, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та впровадження стратегічного планування.

Структура роботи побудована відповідно до логіки дослідження. Перший розділ присвячено теоретичним засадам фінансової стійкості підприємства, вивченню її сутності, класифікації, показників та факторів, що її визначають. У другому розділі здійснено діагностику фінансової стійкості на основі даних ТОВ «Орієнтир-Буделемент», а також проаналізовано динаміку ключових показників. У третьому розділі наведено рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства та вплив запропонованих заходів на прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, класифікація та види фінансової стійкості підприємства

Сьогоднішній стан української економіки супроводжується новим етапом реформ, посиленням економічної та політичної кризи, зростанням невизначеності та мінливістю умов господарювання, вимагаючи від суб'єктів господарювання швидкої та гнучкої реакції на зміну чинників зовнішнього середовища. Усі ці обставини передбачають впровадження ефективних механізмів управління на підприємстві, за допомогою яких підприємство здатне було б швидко сприйняти зміни, ідентифікувати їх і таким чином забезпечити відповідну адаптацію господарської, фінансової та інвестиційної діяльності. Тому важливим питанням для підприємств є забезпечення їх фінансової стійкості. [1]

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, фінансового та інвестиційного розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями. [1]

Доцільно одразу розмежувати сутність понять «економічна стійкість» та «фінансова стійкість». [1, 2]

Економічна стійкість – це комплексне поняття, що пов'язане зі здатністю зберігати цілісність та рівновагу в умовах негативних та позитивних впливів різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів завдяки ефективному використанню ресурсів підприємства. Є недоцільним зведення економічної стійкості лише до фінансової стійкості, оскільки вона включає такі вагомні фактори впливу на господарюючий суб'єкт, як ділова активність та стійкість

персоналу. [1, 2]

У вітчизняній та закордонній практиці немає єдиного трактування поняття «фінансова стійкість підприємства». Варто зазначити, що більшість наукових поглядів спирається на ототожнення або споріднення понять «фінансовий стан», «фінансова рівновага», «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість». На нашу думку, необхідно детально розглянути визначення кожного з наведених показників. [1,2]

Ураховуючи два аспекти – необхідну кількість ресурсів та якість їх використання, – І.О. Бланк пропонує визначити фінансовий стан підприємства як рівень збалансованості окремих елементів активів і пасивів підприємства, а також рівень ефективності їх використання. [2]

Досить цікавим, на нашу думку, є підхід до визначення фінансової стабільності підприємства представників американської школи менеджменту Дж.Ф. Маршалла та В.К. Бансала. Вони розглядають фінансові інновації та тенденції, що виступають зовнішнім чинниками та умовами стабільності підприємства. На їхню думку, прогнозування очікуваних значень фінансових показників і допустимих діапазонів їх похибки має орієнтуватися на нові фінансові продукти. [2]

Аналіз вищенаведених дефініцій дає можливість зробити висновок, що поняття «фінансовий стан», «фінансова рівновага» та «фінансова стійкість» є незалежними один від одного показниками функціонування підприємства.

На нашу думку, фінансова стійкість - комплексне поняття, яке демонструє стабільний фінансовий стан підприємства, завдяки чому ефективно формуються, розподіляються та використовуються фінансові ресурси, забезпечуються фінансова автономія, платоспроможність, дохідність та рентабельність, розвиток діяльності на поточний та майбутній періоди.

Тобто фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших складових, які характеризують його фінансовий стан, що формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності. Аналізуючи фактори, що створюють певний вплив на фінансову стійкість підприємства, з'являється

можливість для подальшого визначення рівня фінансового ризику, що пов'язаний із формуванням структури джерел капіталу, а, відповідно, і міру стабільності фінансової бази розвитку підприємства на перспективу.

Для управління окремими із цих факторів, посилення чи послаблення впливу на фінансову стійкість підприємства їх можна об'єднати в групи (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація чинників, які впливають на фінансову стійкість

Автор	Чинники
М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. Ю. Невмержицька, Н. М. Притуляк	-чинники першого рівня; -чинники другого рівня; -чинники третього рівня;
І. О. Бланк	-чинники операційної діяльності; -чинники інвестиційної діяльності; -чинники фінансової діяльності;
В. І. Оспіщев, І. В. Нагорна	-економічні; -соціально-політичні; -фінансові; -демографічні; -науково-технічний прогрес;
В. В. Хачатрян, Л. С. Усова	-зовнішні; -внутрішні;
Є. В. Мних, Н. С. Барабаш	-за місцем виникнення; -за масштабом впливу; -за структурою; -за можливістю прогнозування; -за важливістю результату; -за ступенем впливу на діяльність підприємства; -за часом; -за ймовірністю реалізації.

Джерело: сформовано автором на основі:[2].

Фінансові кризи різних рівнів генерують значну кількість факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства, що ускладнює їх систематизацію та класифікацію. [2]

Аналізуючи усі наведені групи факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, можна дійти висновку, що фінансова стійкість підприємства

залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, платоспроможність, дохідність та рентабельність, розвиток діяльності на поточний та майбутній періоди. [2]

Для управління окремими із цих факторів, посилення чи послаблення впливу на фінансову стійкість підприємства їх можна об'єднати в групи (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні підходи до визначення фінансової стійкості

Підхід	Представники	Ключові поняття
Фінансовий стан	Т. А. Обушак, К. С. Салиги, І. О. Бланк, М. Н. Крейніна, Г. Б. Поляк	Елемент фінансових відносин, надійність, активність
Фінансова рівновага	Л. О. Коваленко, О. О. Терещенко, М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк	Споживання фінансових ресурсів, відповідальність обсягів формування
Фінансова стабільність	Ю. С. Цал-Цалко, К. Друру, М. Я. Коробов, А. Д. Шеремет, В. В. Ковальов	Перевищення доходів над витратами, фінансова незалежність

Джерело: сформовано автором на основі:[1].

Фінансові кризи різних рівнів генерують значну кількість факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства, що ускладнює їх систематизацію та класифікацію. [2]

Аналізуючи усі наведені групи факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, можна дійти висновку, що фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, співвідношенням власних і позикових коштів, співвідношенням активів та джерел їх фінансування, від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії його життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни. [2]

Система показників, яка використовуються для оцінки фінансової стійкості суб'єкта господарювання, має відповідати таким вимогам: фінансові коефіцієнти мають бути інформативними й повинні давати повну картину

фінансової стійкості підприємства; для всіх фінансових коефіцієнтів потрібно давати нормативи мінімально задовільного рівня або діапазону змін; коефіцієнти розраховуються лише за даними бухгалтерської звітності підприємств; в економічному сенсі фінансові коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість, наприклад зростання коефіцієнта означає поліпшення фінансового стану; фінансові коефіцієнти мають сприяти проведенню рейтингової оцінки підприємства як порівняно з іншими підприємствами, так і за низку періодів. [2]

Для оцінки рівня фінансової стійкості використовують наступні показники: коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів; коефіцієнт автономії (платоспроможності); коефіцієнт маневреності власних коштів; коефіцієнт ефективності використання власних коштів; коефіцієнт використання фінансових ресурсів усього майна; коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії, коефіцієнт незалежності). [2]

Також вагомий вплив на підприємство і його фінансову стійкість спричиняють зовнішні фактори: економічні процеси, які відбуваються в економіці країни; політична ситуація в країні; податкова політика; технологічний розвиток; платоспроможність споживачів; фінансово – кредитна законодавча база; соціальна ситуація в суспільстві; конкуренція; стан фінансового і страхового ринку. [2]

З вищеперерахованих чинників, ми вбачаємо, що більшість з них негативно впливає на фінансову стійкість підприємств в Україні. На сьогоднішній день загрозами фінансовій безпеці України є: політична, економічна, законодавча нестабільність, інституційні деформації та адміністративна незавершеність, тіньова економіка, залежність економіки від зовнішніх фінансових ресурсів. В Україні на сьогоднішній день вирує важка економічна криза, відбуваються неупинні інфляційні процеси, споживачі втрачають свою платоспроможність, зменшується попит на товари, падають обсяги доходів та прибутків підприємств. Одним з основних факторів, які впливають на фінансову стійкість є низька конкурентоспроможність українських

товарів на світовому ринку. [2]

Покращення рівня фінансової стійкості підприємства може відбутись лише при досягненні певних цілей: усунення неплатоспроможності підприємства; зміна фінансової стратегії для прискорення економічного зростання; зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів підприємства у поточному періоді.

Проблему підвищення фінансової стійкості будь-якого підприємства можна вирішити передусім за рахунок збільшення наявності власних оборотних коштів, що досягається в процесі збільшення обсягу реалізації якісної продукції, виконаних робіт і наданих послуг, розмірів прибутку та підвищення рівня прибутковості підприємства в цілому. На сьогоднішній день одним із способів підтримання рівня фінансової стійкості на високому рівні є диверсифікація діяльності. Конкуренція на ринках товарів та послуг, а також на світових товарних ринках залишається на дуже високому рівні, тому для підприємств є вигідним використати будь-яку нову можливість для того, щоб покращати свої становище та позицію на конкретному ринку. Такою новою можливістю може стати вільна ніша, що здатна принести хоч якийсь прибуток та вигоду, підприємство повинно якнайшвидше зайняти цю нішу, адже вона негайно заповниться конкуруючими суб'єктами економіки. Позитивним аспектом такої диверсифікації є те, що за збитковості основного виду діяльності у зв'язку з конкуренцією, кризою, дефіцитом ресурсів чи іншими можливими факторами вирівняти положення може додаткова діяльність. Процес вирівнювання полягає в тому, що підприємство направляє частину фінансових ресурсів із допоміжних видів діяльності в основну, підтримуючи тим самим необхідний рівень фінансової стійкості. [2]

Виробнича стійкість характеризується стабільністю виробництва, коли є замовлення, забезпечена висока ефективність використання основних і оборотних фондів, налагоджений науково-технічний рівень виробництва, впроваджена ефективна система як виробництва, так і праці, найкраща система управління. Значний вплив на виробничу стійкість підприємства мають як внутрішні резерви підприємства так і результати його діяльності.

Фінансова стійкість показує наскільки наявні фінансові ресурси, при яких підприємство, легко користуючись грошовими коштами може шляхом правильного їх використання створити належні умови для безперервної роботи з виробництва і подальшої реалізації продукції (робіт, послуг), а також покривати затрати зі їх збільшення і поновлення. При необхідних умовах переходу до ринку виділення меж фінансової стійкості підприємства вважається однією з найбільш серйозних економічною проблемою, оскільки непомітна фінансова стійкість веде до неплатоспроможності підприємства і в результаті у підприємства відсутні засоби на нарощення виробництва, а надмірна – шкодитиме розвитку, збільшуючи витрати підприємства нагромадженими зайвими запасами і резервами. Звідси витікає, що стан фінансів підприємства повинен відповідати вимогам ринку і задовольняти потребам розвитку підприємства.

Узагальнені підходи до класифікації фінансової стійкості подані в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація видів фінансової стійкості підприємства

За часом	За формою	З позиції динаміки чинників
За структурою		За характером ознак
За характером виникнення		З позиції корисності
З позиції постійності		За природою (історією) виникнення
За способами виникнення		За амплітудою розвитку
За функціональним змістом		За місцем виникнення
За можливістю регулювання		За охопленням плануванням

Джерело: сформовано автором на основі:[1, 2].

За часом фінансову стійкість поділяють на короткострокову, середньострокову і довгострокову. Короткострокова фінансова стійкість проявляється у відносно короткому часі. Середньострокова – це фінансова стійкість, яка триває певний проміжок часу, під впливом існуючих умов і чинників при використанні виробничого потенціалу, наявного в даний момент.

Довгострокова фінансова стійкість показує себе протягом досить тривалого періоду, і у неї немає залежності від зміни економічного циклу і менеджменту.

За складом фінансову стійкість розділяють на формальну і реальну.

Формальна фінансова стійкість створюється і стимулюється штучно, державою. В той час, як конкурентна (реальна) фінансова стійкість, навпаки, має економічну ефективність за наявності суперників в особі конкурентів і враховує перспективи по збільшенню виробництва.

За характером появи фінансова стійкість буває абсолютна і нормативна. Абсолютна – це фактично набута в теперішньому періоді і в планах на майбутнє не передбачає відхилення від заданого шляху розвитку підприємства. Цей такий стан балансу, який утримується, незалежно від дії зовнішніх і внутрішніх чинників. Нормативна фінансова стійкість – це поточна фінансова стійкість на початок періоду або запланована на поточний рік.

За способом управління фінансову стійкість поділяють на консервативну і прогресивну. Консервативна фінансова стійкість проявляється в результаті проведення підприємствами консервативної політики (обережнішою, менш ризикованою), тоді як прогресивна і є результатом проведення сучаснішої політики, яка виражається в прагненні до конкуренції і завоювання нових ринків.

З позиції постійності фінансова стійкість ділиться на змінну, постійну і повну. Змінна фінансова стійкість – це постійна відсутність стабільності результатів протягом тривалого часу. Постійна фінансова стійкість – цей стан, який не змінюється на тривалому проміжку часу. Повна фінансова стійкість – це постійне зростання усіх показників фінансової стійкості.

Якщо дивитися на фінансову стійкість з точки зору динаміки, то можна виділити зовнішні і внутрішні чинники, які роблять вплив на неї і діляться на дві основні групи. Перша з груп чинить пряму дію: постачальники, споживачі, трудові, грошові і інші ресурси, влада і управління держави, місцева адміністрація, конкуренти, засоби масової інформації. Друга група чинить непряму дію: чинники економічного, соціально політичного, демографічного, культурно-історичного, нормативно-правового, природного характеру.

Чинники середовища визначені умовами, за яких здійснює роботу підприємство. Головне, що заважає стійкості – це те, що вже закладене у ній містить внутрішні невідповідності і протиріччя цілей.

За функціональним змістом фінансова стійкість буває стратегічна, економічна і соціальна. Стратегічна стійкість – це уміння створювати, розвивати і зберігати довгий час конкурентні перевага на ринку за умов зростаючого науково-технічного розвитку. Економічна стійкість пов'язана з роллю економічних чинників в підвищенні і досягненні стабільності роботи організації, при цьому вона в першу чергу пов'язана не з розширенням, а зі збільшенням ефективності із-за активності і більшого використання інтелектуального потенціалу (інформаційні, наукові розробки та ін.). Соціальна стійкість дає стабільний розвиток колективу, працюючому на підприємстві.

По можливості регулювання фінансова стійкість ділиться на відкриту і закриту. Відкрита і закрита види фінансової стійкості – це мається на увазі, присутність або відсутність передбачуваної можливості регулювання і зміни показників ефективності діяльності підприємства, із врахуванням зовнішніх умов, що змінюються. Також дається можливість розглядати фінансову стійкість з іншої позиції. Мається на увазі активна фінансова стійкість, яка спрямована на підвищення фінансової діяльності і реалізації завдань підприємства на тривалий період його розвитку і, навпаки, пасивна, яка концентрує свою увагу на рішенні загальніших і швидко вирішуваних завдань і не вимагає серйозного втручання в розвиток виробництва.

За природою фінансова стійкість ділиться на успадковану і надбану. Успадкована фінансова стійкість утворюється у разі наявного необхідного запасу фінансової міцності, який накопичується впродовж декількох років і є захистом підприємства від сильних змін зовнішніх, несприятливих і нестійких чинників. Надбана стійкість досягається відповідною внутрішньою системою управління і показує результативність організації роботи виробництва, в якій найголовніше постійне перевищення над витратами, що сприяє безперервній роботі виробництва і розширенню, і оновленню.

За амплітудою розвитку фінансову стійкість розглядають як циклічну і поступальну. Поступальна фінансова стійкість описується можливістю триматися в рівновазі (стійкому) стані і витримувати вплив дій, без істотних змін організації своєї роботи, тобто фактично, не виходячи за рамки стану в якому знаходиться. Циклічна стійкість – це стійкість, яка повторюється час від часу, під впливом і внутрішніх дій.

За виникненням фінансова стійкість ділиться на локальну і глобальну. Локальну фінансову стійкість ми спостерігаємо на підприємствах певного масштабу, а глобальну – розглядаємо в масштабах усієї країни.

По охопленню плануванням можна виділити планову і не плановану фінансову стійкість. Планована фінансова стійкість – це, коли факт відповідає плану (закладеному у фінансовому плані). Не планована фінансова стійкість – отримання результатів незважаючи на прогнознi очікування.

За характером ознак фінансова стійкість буває і універсальна. Універсальна фінансова стійкість – характеризується такими ж, як у усіх (галузях) ознаками і практично не залежить від особливостей регіону. Індивідуальна – це стійкість, що має особливі ознаки, залежними від умов певного регіону (галузі), нап'яму пов'язана з певним регіоном і його фінансовою специфікою.

За формою виділяють відновну і слабку фінансову стійкість. Відновна фінансова стійкість базується на її здатності повернутися до первинного стану після виходу з-під впливу зовнішнього чинника. Слабка стійкість пов'язана з маленьким резервом міцності і великою загрозою часткового збереження стійкого стану в майбутньому.

Отже аналіз фінансової стійкості чітко демонструє, чи є підприємство фінансово самостійним і стійким, але для того, аби визначити фінансове положення підприємства в економічній літературі розглядають чотири типи фінансової стійкості.

Фінансова стійкість – це головний компонент загальної стійкості підприємства і характерний індикатор стабільного утворення перевищення

доходів над витратами. В умовах розвитку ринкової економіки визначення її меж відносять до найбільш важливих економічних проблем, зважаючи на те, що недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва. Сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, а форми її прояви можуть бути різні – поточна, потенційна, формальна і реальна (рис. 1.4). [3]

Різноманітність факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємств, підрозділяє її на внутрішню і зовнішню. Вважаємо, що внутрішня стійкість – це такий стан підприємства (стан, структури виробництва і надання послуг, їх динаміка), за якого забезпечується стабільно високий результат функціонування. В основі її досягнення знаходиться принцип активного реагування на зміну середовища господарювання. Зовнішня ж стійкість обумовлена стабільністю економічного середовища, у рамках якого діє підприємство, і досягається відповідною системою управління у масштабах країни. [3]

Таблиця 1.4

Види фінансової стійкості підприємства

Поточна	На певний період часу
Формальна	Створюється і підтримується державою
Потенційна	Враховує мінливі зовнішні умови
Реальна	Враховує можливості здійснення розширеного виробництва в умовах конкуренції

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Важливе значення в аналізі фінансової стійкості підприємства має використання абсолютних показників: величини власного і позикового капіталу, активів, коштів, дебіторської і кредиторської заборгованості, прибутку, а також абсолютних показників, що розраховуються на основі звітності, таких як: чисті активи, власні оборотні кошти, показники забезпеченості запасів власними оборотними засобами, величина стійких пасивів. Дані показники є

критеріальними, оскільки за їх допомогою формуються критерії, що дають змогу визначити якість фінансового стану. Відносні ж величини під час застосування дають змогу згладжувати вплив інфляції, яка спотворює показники фінансової звітності підприємства, уможлиблюють зіставлення непорівнянних за абсолютними величинами об'єктів, поліпшують статистичні властивості показників. [3]

Зазначимо, що однозначних загальновизнаних критеріїв оцінки фінансової стійкості не існує. Аналіз фінансової стійкості підприємства часто полягає в фундаментальному аналізі фінансового становища, щоб виявити найважливіші показники фінансово-господарської діяльності промислового підприємства, які і є визначними у фінансовій стійкості.

Основними методами оцінки фінансової стійкості підприємств є горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз та аналіз коефіцієнтів (відносних показників). Останній метод є найбільш ефективним і займає особливе місце в аналізі. Проте й досі існують невирішені проблеми, пов'язані з використанням та інтерпретацією коефіцієнтів, розрахованих на базі фінансової звітності.

1.2 Вплив фінансової стійкості на прийняття управлінських рішень

В умовах ринкової економіки перед підприємствами постає завдання самостійного планування, контролю, оцінки і аналізу своєї діяльності. Однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства є його фінансова стійкість. Якщо підприємство є фінансово стійким, то воно має переваги перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в здобутті кредитів, у виборі постачальників і підборі кваліфікованих кадрів. Крім того, таке підприємство не вступає в конфлікт з державою і суспільством щодо нарахування податків і неподаткових платежів, з виплати заробітної плати, дивідендів, повернення кредитів і відсотків за ними. [4]

Особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися забезпеченню фінансової стійкості, що можливо за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розробка механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Розуміння сутності управління фінансовою стійкістю підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств. Однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства є його фінансова стійкість. Якщо підприємство є фінансово стійким, то воно має переваги перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в здобутті кредитів, у виборі постачальників і підборі кваліфікованих кадрів. [4]

Фінансова стійкість підприємства – це головний компонент загальної стійкості підприємства, що є об'єктом фінансового управління, його господарською діяльністю та характеризує стан фінансових ресурсів як забезпеченість пропорційного, збалансованого розвитку при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику. [4]

Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю щодо отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик опинитися на межі банкрутства. [4]

Існують певні принципи (вимоги), які повинні обов'язково виконуватися у процесі організації, проведення і практичного використання результатів при проведенні аналізу фінансової стійкості підприємств. Проведення аналізу фінансової стійкості підприємств на основі вказаних принципів може істотно збільшити ефективність і позитивні результати їх діяльності. Виходячи з

періодичності проведення, аналіз фінансової стійкості підприємств може класифікуватися як щоденний, щотижневий, місячний, квартальний, річний. [17]

Залежно від спектра досліджуваних питань аналіз фінансової стійкості підприємств можна підрозділити на два види: повний, коли вивчаються всі аспекти діяльності підприємства, тобто зовнішні і внутрішні його зв'язки; тематичний, коли розглядається тільки вузьке коло питань, що дає змогу виявити можливості поліпшення окремих напрямів діяльності підприємства. [17]

За суб'єктами (користувачами) аналіз фінансової стійкості підприємств розрізняють на внутрішній, тобто для внутрішнього користування (результати аналізу являють собою комерційну таємницю), і зовнішній, що проводиться на підставі фінансової і статистичної звітності органами державного нагляду, акціонерами, інвесторами, аудиторамі. [17]

Основними джерелами інформації для аналізу фінансової стійкості і фінансового стану в цілому є фінансова звітність, яка являє собою сукупність форм звітності, складених на основі даних фінансового обліку з метою представлення користувачам узагальненої інформації про фінансове становище і діяльність підприємства для прийняття ними визначених ділових рішень. [17]

У підсумку, стійкий фінансовий стан відображає наскільки умілого відбувається керування всім комплексом факторів, що визначають результати господарської діяльності підприємства. Стале фінансове становище позитивно впливає на виконання виробничих планів і відповідно як наслідок і на забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами.

Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства представляє собою невід'ємну частину механізму фінансування господарюючих суб'єктів. В рамках механізму управління фінансовою стійкістю підприємства складаються окремі фінансові відносини з приводу залучення, розподілу і використання фінансових активів, розрахунків з державою, організаціями, співробітниками та іншими контрагентами. Даний механізм допомагає мобілізувати і розподіляти фінансові активи, необхідні для здійснення діяльності підприємства за основними напрямками, та забезпечувати стабільність за умови

впливу зовнішніх факторів, у тому числі податкової системи та кредитно-банківської сфери. До елементів механізму управління фінансовою стійкістю відносяться умови та джерела залучення фінансових активів, методи їх формування, які використовуються при визначенні доходів і витрат промислового підприємства. [4]

На основі аналізу сучасних праць деяких дослідників до фінансових інструментів відносяться: первинні фінансові інструменти (договір позики, кредитний договір, договір банківського рахунку, договір банківського вкладу, договір фінансової оренди, договори поруки та банківської гарантії, хоча з формальної точки зору вони не належать до фінансових інструментів через відсутність негайної зміни балансів контрагентів, але потенційно несуть в собі можливість подібних змін) та похідні фінансові інструменти (ф'ючерсні контракти, форвардні контракти, фінансові опціони). [18]

Формування фінансових активів здійснюється за допомогою залучення грошових коштів за рахунок власних доходів, накопичень і капіталу, а також різного виду надходжень. При цьому ефективність залучення фінансових активів залежить від якісно проведеної операційної оцінки фінансової стійкості промислового підприємства. [18]

Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства виконує наступні регулюючі (управлінські) функції, якими традиційно є: планування, організація, координація, мотивація та контроль. [18]

В цілому механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства реалізується за допомогою синтезу двох типів управління: орієнтованого та пріоритетного. [18]

Механізм орієнтованого управління фінансовою стійкістю промислового підприємства призначений для вибору домінуючих факторів для процесів регулювання рівня фінансової стійкості промислового підприємства виходячи зі стратегічних його цілей. На даному етапі, враховуючи запропоновану модель взаємодії факторів, що впливають на управління фінансовою стійкістю підприємства, проводиться пошук проблемного етапу в трансформації

фінансових ресурсів підприємства та виявляються причини появи негативних чинників, що знижують фінансову стійкість промислового підприємства за допомогою показників оперативної, тактичної та стратегічної оцінки. [18]

В результаті трансформації вихідного стану системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства відбувається результативний вплив на механізм та стиль управління, якому відповідає певна мета, комплекс доступних фінансових методів, інструментів, важелів та каналів для залучення фінансових активів. Враховуючи наявність і рівень розвитку кожного з перерахованих факторів управління визначається життєвий цикл промислового підприємства та особливості управління його фінансовою стійкістю. [18]

Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів, що впливають на його фінансовий стан. Результатом такого аналізу повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства. [18]

Важливими чинниками, від яких залежить фінансова стійкість підприємства, є саме внутрішні чинники, такі, як якість управління прибутком підприємства та структурою його позикових і власних коштів. На підприємстві необхідно формувати ефективну систему управління фінансовою стійкістю, на основі застосування методів прогнозування, планування, регулювання, контролю та аналізу фінансової стійкості. [18]

Останні роки набули поширення методики, що надають можливість інтерпретації результатів оцінки фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Але їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання у практичній діяльності підприємств. [18]

В економічній літературі проблемам дослідження науково-методичних засад фінансової стійкості підприємств присвячено значну кількість праць, але думки науковців різняться, кожен автор висуває свою пропозицію щодо

кількості коефіцієнтів для оцінювання фінансової стійкості.

Для ефективної характеристики фінансової стійкості підприємства необхідно застосовувати комплексний аналіз, змішувати методи оцінки.

Одним із нових напрямків в управлінні економічною діяльністю підприємства є розробка процесу управління фінансовою стійкістю для прийняття оперативних та стратегічних управлінських фінансових рішень.

Процес управління фінансовою стійкістю підприємства повинен складатися з наступних етапів:

1. Побудова системи інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства.
2. Діагностика фінансової стійкості підприємства.
3. Формування системи цільових параметрів управління фінансовою стійкістю підприємства.
4. Прогноз можливих результатів управлінських дій (обрання стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства; розробка програми дій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства; оцінка результативності розробленої програми дій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства).
5. Моніторинг та контроль процесу управління фінансовою стійкістю підприємства. [5]

Ефективність процесу управління фінансовою стійкістю підприємств, в першу чергу, залежить від системи його інформаційного забезпечення. Її формування забезпечує обґрунтування альтернативних варіантів рішень і здійснення на цій основі безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення аналізу, прогнозування та підготовки оперативних управлінських рішень за всіма напрямками та цілями управління фінансовою стійкістю на підприємстві. [5]

До складу системи інформаційного забезпечення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств повинні входити: інформаційна база; методологічне забезпечення (наявність методологій та методик діагностики та прогнозування фінансової стійкості підприємств); програмне забезпечення

(інтегрована інформаційна система управління фінансовою стійкістю на підприємствах, що базується на використанні автоматизованих інформаційних систем та сучасного програмного забезпечення). [5]

У процесі розроблення фінансового плану пропонується поетапно прогнозувати:

- доходи, витрати й прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової та чистий прибуток і напрями його використання;
  - потребу в оборотних коштах за джерелами формування і напрямками використання;
  - джерела інвестиційних ресурсів для виконання плану капітальних вкладень;
  - величину і напрями використання коштів соціального спрямування;
- баланс активів і пасивів на кінець планового періоду. [5]

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів. Для цього він повинен відповідати таким вимогам: налаштованість кожного елемента фінансового механізму на виконання властивого йому навантаження; спрямування дії всіх елементів фінансового механізму, який забезпечує інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин; зворотний зв'язок усіх елементів фінансового механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів; своєчасність реакції елементів фінансового механізму вищого рівня на зміни, які відбуваються під впливом елементів нижчого рівня. Зрозуміло, що розглянуті визначення поняття «фінансовий механізм управління» та його елементів є досить різноманітними, але, базуючись на цих висновках, пропонуємо наступну структуру механізму управління фінансовою стійкістю підприємства (рис. 1.1). [6]

Дослідивши, механізм забезпечення фінансової стійкості та його структурні елементи, можемо зазначити визначення даного поняття. На думку Г. П. Скліяра, сутність категорії «механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства» слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів,

норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику. [6]

Рис. 1.1 Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Джерело: сформовано автором на основі [6]

Процес його формування варто розпочинати з ідентифікації основних елементів, а також визначення логічної послідовності етапів побудови. З огляду на системний підхід, доцільно виділяти в механізмі управління такі складові, як об'єкти, суб'єкти та цілі. На початковому етапі необхідно чітко визначити, що саме виступає об'єктом управління (зокрема, діяльність підприємства загалом

або окремого його підрозділу, виробничі процеси, фінансова діяльність, прибуток, фінансові ресурси тощо), хто виконує управлінські функції (суб'єкти), а також які завдання при цьому реалізуються.

Для досягнення ефективного управління фінансовою стійкістю доцільно застосовувати такі ключові методи:

1. Реалізація фінансової стратегії — включає формування та раціональне використання фінансових ресурсів, оцінку потенційних напрямів інвестування і виявлення ключових конкурентних загроз.

2. Забезпечення фінансової рівноваги — підтримання стабільного рівня ліквідності, платоспроможності, прибутковості; координація операційної, інвестиційної та фінансової діяльності в контексті антикризової політики.

3. Балансування фінансових потоків — досягнення рівноваги між активами і пасивами, доходами і витратами, оптимізація структури власного капіталу.

4. Застосування маркетингового підходу — вибір товарних позицій з високою швидкістю обертання і стійким попитом.

Проведення фінансового прогнозування — моделювання майбутнього фінансового стану підприємства та обґрунтування фінансових планів.

5. Удосконалення трудових процесів — впровадження ефективних методів праці, вивчення та адаптація передового досвіду.

6. Розміщення вільних необоротних активів в оренду — оптимізація використання майна, що тимчасово не задіяне у виробничому процесі.

7. Раціональне використання позикових коштів — забезпечення дохідності, ліквідності та повернення залучених фінансових ресурсів.

8. Формування ефективної політики управління грошовими потоками — підтримка безперервності та збалансованості циклів діяльності підприємства з метою збереження ліквідності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

ТОВ «Орієнтир-Буделемент» є виробником газобетонних блоків під ТМ Стоунлайт. Підприємство чітко розуміє свою соціальну та екологічну відповідальність і піклується про своїх споживачів, ось яким чином:

Соціальна відповідальність:

- на заводі працевлаштовані понад 300 співробітників та тисячі задіяні в суміжних підприємствах;
- середня заробітна плата є однією з найвищих серед промислових підприємств країни;
- за розміром податкового навантаження Товариство стає в один ряд з провідними підприємствами України;
- медичне страхування усіх співробітників;
- організація та підтримка власного спортивного клубу.

Екологічна відповідальність:

- використовуємо тільки сертифіковані природні екологічні матеріали для виробництва газобетону: цемент, вапно, пісок, алюмінієва паста та гіпс;
- продукція упаковується в екологічну ресайклінгову плівку за технологією STRETCH HOOD на дерев'яні піддони;
- відсутність токсичних відходів виробництва і цілодобовий внутрішній моніторинг дотримання ГДК викидів.

Завод з виробництва автоклавного газобетону ТМ Стоунлайт було збудовано в 2009 році. Загальні річні виробничі потужності заводу досягають 1 480 000 м³, що робить його одним з найбільш сучасних підприємств з найпотужнішою виробничою лінією в Європі. На заводі встановлено виключно нове сучасне професійне обладнання німецького виробництва, яке проходить регулярне обслуговування та модернізацію.

Виробничі потужності Підприємства розташовано в самому центрі України – місті Бровари за адресою: бульвар Незалежності 28А. Таке зручне розташування полегшує доставку продукції ТМ Стоунлайт у будь-який куточок України та навіть за її межі.

Підприємство, виробляючи продукцію під ТМ Стоунлайт, пропонує широкий асортимент газобетонних виробів, який здатен задовольнити різноманітні потреби будівництва, зокрема:

- ❖ Стінові блоки різних розмірів, у гладкому форматі або форматі паз-гребінь;
- ❖ Блоки для міжкімнатних та міжквартирних перегородок.

Найбільшою популярністю серед споживачів користуються блоки марок D400 та D500. Блок марки D400 представляє собою універсальний стіновий блок, тоді як блок D500 є продукцією з підвищеною щільністю і міцністю.

- ❖ Вироби лоткові (U-блоки).

U-блок є ідеальною теплоізолюючою опалубкою. Використовується також для виготовлення армованих перемичок, балок, елементів жорсткості.

Споживачам постачається спеціальний клей для кладки блоків, що представляє собою готову суміш для монтажу газобетонних виробів ТМ Стоунлайт. Уся зазначена продукція ТМ Стоунлайт має високу якість та відповідає вимогам національних та міжнародних стандартів. Разом із тим, споживачам пропонується продукція під ТМ BauGut, що виробляється за ліцензійним договором і представлена в торговельних мережах «Епіцентр» та «Нова Лінія».

Згідно аналізу, підготовленому Всеукраїнською асоціацією виробників автоклавного газобетону (ВААГ), структура ринку газобетонних блоків України у складі національних товаровиробників за 2024 рік виглядає наступним чином (табл.2.1).

В 2024 році не відбулося змін у складі учасників ринку автоклавного газобетону (як серед існуючих в непошкодженному стані, так і серед діючих підприємств), проте спостерігається перерозподіл частки ринку між гравцями.

Порівняно з 2023 роком, ринок автоклавного газобетону зменшився на 2,6% і становив 2 050 тис. м³, що еквівалентно 51% завантаженості виробничих потужностей існуючих гравців ринку. Аналізуючи останні три роки, можемо констатувати, що ринок вийшов на плато і за поточних умов не має стимулів для подальшого відновлення до довоєнних показників.

Таблиця 2.1

Структура ринку газобетонних блоків України у складі національних товаровиробників

Підприємство	Виробничі потужності	Частка ринку	Обсяг реалізації	Частка ринку
ТОВ "Орієнтир-Буделемент"	1480	36,8 %	1257	61,3 %
Корпорація "ХБМ"	250	13,0 %	281	13,7 %
ТОВ "ЮДК"	525	7,0%	267	13,0 %
ТОВ "Юпітер"	280	6,2%	206	10,1 %
ТОВ "Газобет"	160	4,0%	39	1,9%
ТОВ "Аерок"	1200	29,8 %	0	0,0%
ПАТ "Житомирський КСВ"	80	2,0%	0	0,0%
ТОВ "Дніпровський ЗБМ"	50	1,2%	0	0,0%
РАЗОМ	4025	100%	2050	100%

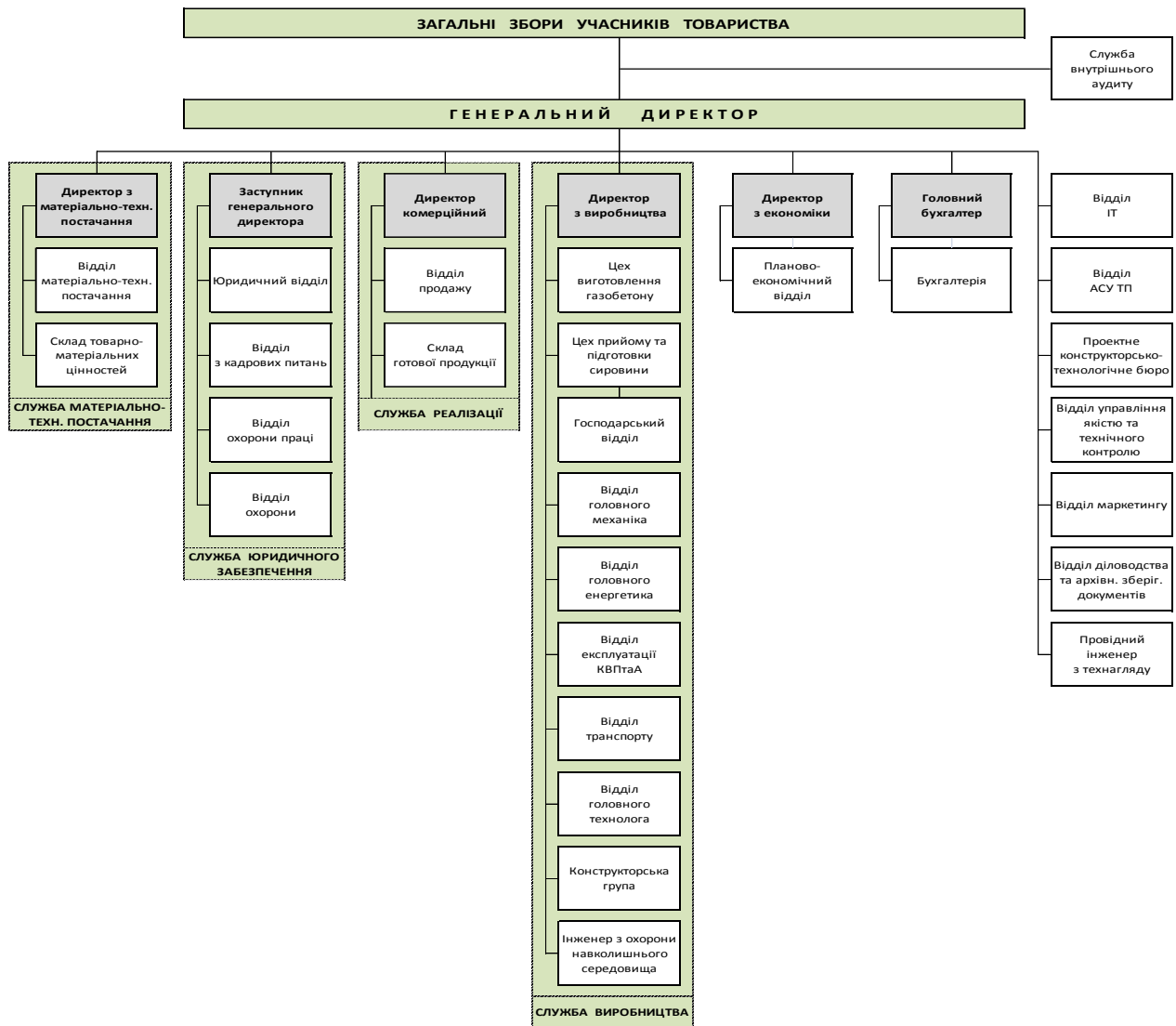
Інформація наведена у тис. м³

Джерело: сформовано автором на основі:[21].

ТОВ «Орієнтир-Буделемент», порівняно з минулим роком, вдалося підтвердити лідируючі позиції на ринку та зберегти частку ринку на рівні 61,3%, маючи при цьому річний показник завантаженості виробничих потужностей на рівні 85% (зменшення на 2,5% до показника 2023 року).

Організаційна структура (станом на 31.12.2024 року) наведена на рисунку 2.1.

Ключові показники, що характеризують результати діяльності Підприємства в 2024 році, представлено у таблиці 2.2.

Рис. 2.1 Організаційна структура підприємства

Джерело: Звіт з управління ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

Таблиця 2.2

Ключові показники ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

№	Показники	2024 рік	2023 рік	% приросту
1.	Чистий дохід від реалізації	3 230 102	3 238 108	- 0,2%
2.	Валовий прибуток	1 264 363	1 369 395	- 7,7%
3.	Операційний прибуток	1 051 209	1 163 456	- 9,6%
4.	Прибуток до оподаткування	722 620	685 590	5,4%
5.	Чистий прибуток	578 493	603 881	- 4,2%

■ Інформація наведена у тис. грн

Джерело: сформовано автором на основі:[21].

В 2024 році Підприємство повторило результат 2023 року за показником чистого доходу від реалізації. Фактором, котрий стримував приріст чистого доходу було зменшення ринку автоклавного газобетону на 2,6%, що відобразилося і на обсязі реалізації продукції Підприємства (зменшення на 2,8%). Окрім цього, Підприємство відчуло на собі вплив інфляційних факторів, про що свідчить зменшення валового та операційного прибутку за рахунок випереджаючого росту виробничої собівартості та операційних витрат. Поточна кон'юнктура ринку та загострення конкуренції зі сторони виробників інших стінових матеріалів не дозволяє Підприємству в повній мірі компенсувати ріст витрат за рахунок ціни на власну продукцію.

При всьому ряді вищенаведених факторів, прибуток до оподаткування зріс на 5,4%, що є наслідком реалізації стратегії Підприємства за зменшення кредитного навантаження.

Розгляд питання ліквідності варто розпочати з вивчення структури активів та пасивів Підприємства.

Рис. 2.2 Структура оборотних активів

Джерело: сформовано автором на основі:[21].

В більш детальному вираженні структура оборотних активів має наступний вигляд:

- Високоліквідні активи (A1) – грошові кошти в розмірі 1 109 420 тис.

грн (81% від усіх оборотних активів Підприємства).

- Швидколіквідні активи (А2) – дебіторська заборгованість в розмірі 59 556 тис. грн (4% від усіх оборотних активів).
- Повільноліквідні активи (А3) – виробничі запаси, готова продукція та товари на загальну суму 207 426 тис. грн (15% від усіх оборотних активів). Серед повільно ліквідних активів окремо варто виділити запаси готової продукції в сумі 76 232 тис. грн (5,5% від усіх оборотних активів). Даний актив є лише умовно повільноліквідним, адже термін його реалізації за звичайних обставин в період зимового міжсезоння становить близько 7 днів.

Таким чином, 90% поточних активів Підприємства належать до найвищих категорій ліквідності, що є дуже сприятливою складовою фінансової стійкості. Загальний обсяг поточних активів становить 1 376 402 тис. грн.

Рис. 2.3 – Структура поточних зобов'язань

Джерело: сформовано автором на основі:[21].

Пояснення щодо представленої структури пасивів:

- Поточні (П1) – поточна кредиторська заборгованість в розмірі 310 082 тис. грн (62% від усіх поточних зобов'язань Підприємства).
- Короткострокові (П2) – передплата за продукцію від покупців в розмірі 187 672 тис. грн (38% від усіх поточних зобов'язань).

Роблячи висновок, зазначимо, що під категорію поточних зобов'язань підпадає 25% пасивів. Загальна ж сума поточних пасивів становить 497 754 тис. грн.

Подальший розгляд ліквідності Підприємства передбачає співставлення ключових показників ліквідності з їх нормативними значеннями.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

№	Показники ліквідності	Результат 2024 року	Граничний норматив
1.	Коефіцієнт покриття	2,77	1,00
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,35	1,00
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,23	0,2-0,35

Джерело: сформовано автором на основі:[21].

Аналіз коефіцієнтів ліквідності дає розуміння, що Підприємство не перший рік поспіль має суттєвий запас фінансової стійкості. Коефіцієнт абсолютної ліквідності перевищує граничні нормативні значення в середньому в 7 разів.

В Україні все ще продовжує діяти воєнний стан та ведуться активні бойові дії. За даних обставин Підприємство має достатній запас ліквідності, щоб забезпечувати виробничу діяльність та платоспроможність протягом найближчих місяців чи навіть декількох кварталів.

В 2025 році передбачається поступове зниження показників ліквідності за рахунок направлення грошових коштів на закриття довгострокової кредитної заборгованості і, як наслідок, зменшення боргового навантаження на Підприємство. Проте очікується, що показники ліквідності все ще перевищуватимуть нормативні значення.

В 2024 році, як наслідок продовження мобілізації в Україні, на Підприємстві загострилося питання кадрового забезпечення виробничого процесу. Все більше відчувається як дефіцит працівників на ринку праці, так і

падіння їх рівня кваліфікації. Підприємство прогнозує збереження даної тенденції і в 2025 році.

Як зазначалося в розділі 1 даного звіту, в звітному періоді не відбулося змін в структурі активних учасників ринку. Проте ринок перебуває в очікуванні виходу двох потужних гравців, а саме: два заводи ТОВ «Аерок» (виробнича потужність – 1 200 тис. м³ на рік) і новий завод Групи «Ковальська» в місті Розвадів (виробнича потужність – 500 тис. м³ на рік). Дана обставина докорінно змінить ситуацію на ринку автоклавного газобетону, оскільки збільшить загальні виробничі потужності діючих підприємств до рівня 3 800 тис. м³ на рік на початковому етапі з подальшим приростом до рівня 4 400 тис. м³ на рік, що перевищує поточні потреби ринку на 85% та 115% відповідно. Виробничі потужності наблизяться до значень довоєнного 2021 року, однак ринок для збуту такого обсягу продукції в Україні та навіть в сусідніх країнах відсутній. Як наслідок, Підприємство очікує значне падіння відсотку завантаженості виробничих потужностей усіх учасників ринку в другій половині 2025 року, зниження показників чистого доходу та збільшення виробничих і операційних витрат на одиницю продукції.

В звітний період Підприємство зосередило свою увагу на вивченні сфер та можливостей застосування штучного інтелекту у власній господарській діяльності. В якості пілотного проекту було обрано напрямок контролю якості продукції на етапі її виробництва. Станом на кінець 2024 року триває навчання ШІ, проте вже на цьому етапі технологія дозволяє безпомилково виявляти та фіксувати в операційній системі понад 85% усіх можливих дефектів ще на етапі виробництва.

В 2025 році Підприємство планує підвищити рівень автоматичного розпізнавання виробничих дефектів за допомогою технології ШІ до рівня 90-95%. Досягнення даної мети знизить навантаження на відділ контролю якості, та завдяки багаторівневості контролю забезпечить гарантоване постачання кінцевого споживачу продукції найвищої якості.

В 2024 році Підприємство стало засновником ТОВ «Орієнтир-Рівне» (ЕДРПОУ 45636829), що зареєстроване за адресою: 35705, Рівненська область, місто Здолбунів, вул. Шевченка, буд. 1. Товариство було створено з метою організації виробництва та реалізації продукції в західних регіонах України. Статутний капітал ТОВ «Орієнтир-Рівне» станом на кінець 2024 року становить 20 млн грн. Частка ТОВ «Орієнтир-Буделемент» в статутному капіталі ТОВ «Орієнтир-Рівне» становить 100%.

Попередній рік дозволив Підприємству досягти наступних результатів:

- Обсяг реалізації продукції становив 1 257 тис. м³ (зниження на 2,8%) при загальному падінні ринку на 2,6%.
- Збереження річного показника завантаженості виробничих потужностей на високому рівні (85%), що перевищує результати більшості учасників ринку.
- Збережено частку ринку за обсягом реалізації на рівні 61,3%.
- Зниження довгострокового боргового навантаження на Підприємство.
- Сплачено податків на загальну суму 564 237, що еквівалентно результату 2023 року.
- Впроваджено мотиваційну програму для дилерів з метою поглиблення співпраці, особливо в період низького будівельного сезону.

Як вже було зазначено, очікується, що в 2025 році Підприємство зіштовхнеться з двома протилежно направленими факторами, що матимуть суттєвий негативний вплив на операційну діяльність та фінансові результати, а саме:

1. відсутність тенденцій росту ринків автоклавного газобетону та стінових матеріалів загалом;
2. формування суттєвого надлишку виробничих потужностей загалом по ринку автоклавного газобетону за рахунок відновлення виробничої діяльності двома потужними гравцями в другій половині року.

За даних обставин Підприємство має наступні очікування щодо фінансово-господарських результатів діяльності в 2025 році:

- зменшення обсягу виробництва та реалізації продукції на 14%;
- зниження чистого доходу на 11%.

З метою посилення позицій ТМ Стоунлайт в умовах більш конкурентного середовища Підприємство запланувало проведення потужної рекламної кампанії в 2025 році.

2.2.Оцінка фінансового стану ТОВ «Орієнтир-Буделемент»

Фінансовий стан підприємства є одним із ключових показників його економічної стабільності, платоспроможності та інвестиційної привабливості. Саме тому його всебічна оцінка має важливе значення для прийняття управлінських рішень, планування подальшого розвитку та забезпечення ефективного функціонування суб'єкта господарювання.

У цьому підрозділі здійснюється комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «Орієнтир-Буделемент» за даними фінансової звітності за 2021–2023 роки. Аналіз охоплює горизонтальне та вертикальне дослідження основних статей балансу та звіту про фінансові результати, а також розрахунок ключових фінансових коефіцієнтів. Це дозволяє виявити динаміку змін у структурі активів, капіталу, доходів і витрат підприємства та визначити його фінансову стійкість і прибутковість у досліджуваному періоді.

Інформація, подана у Формі No1 фінансової звітності, Балансі ТОВ «Орієнтир-Буделемент» в період з 2021 року по 2023 рік, дає можливість здійснити аналітичні дії, які формують підґрунтя для висновку щодо особливостей діяльності об'єкта дослідження, що наочно продемонстровано у Додатку А, Б.

Проведений горизонтальний аналіз фінансової звітності ТОВ «Орієнтир-Буделемент» дозволяє оцінити динаміку основних показників за період 2021–2023 років. Загалом спостерігається зростання активів підприємства, що свідчить

про розширення обсягів діяльності та збільшення ресурсної бази. Особливо помітним є значне зростання грошових коштів у 2023 році (на понад 257%), що може свідчити про акумулювання фінансових ресурсів або зниження обсягу капіталовкладень.

У частині зобов'язань спостерігається тенденція до зменшення довгострокової заборгованості, що може вказувати на часткове погашення кредитів або зміну структури фінансування. Водночас дохід підприємства у 2023 році зріс більш ніж на 50% порівняно з 2022 роком, що є позитивним сигналом про зростання ділової активності.

Показники витрат і прибутку демонструють значну варіативність: після зниження чистого прибутку у 2022 році відбулося його значне зростання у 2023 році (майже в 6 разів), що може бути пов'язане з оптимізацією витратної частини та збільшенням обсягів реалізації.

Загалом аналіз виявив позитивну динаміку розвитку підприємства у 2023 році після спаду в 2022 році, що є підставою для оцінки фінансового стану як такого, що покращується.

Вертикальний аналіз дозволив оцінити структуру активів і фінансових результатів підприємства в динаміці. Протягом 2021–2023 років у структурі активів ТОВ «Орієнтир-Буделемент» простежується тенденція до зниження питомої ваги основних засобів (з 59,85% у 2021 році до 31,73% у 2023 році), що свідчить про поступове зменшення частки необоротних активів у загальній вартості майна.

Водночас суттєво зросла частка грошових коштів у складі активів — з 15,53% у 2021 році до 52,48% у 2023 році. Це може свідчити про зростання ліквідності підприємства, або про тимчасове накопичення коштів, не задіяних у виробничих процесах.

Аналіз фінансових результатів показав, що структура витрат у 2023 році зазнала позитивних змін — зменшилася частка адміністративних та інших операційних витрат у загальному доході, що дозволило підприємству збільшити частку чистого прибутку.

Загалом, вертикальний аналіз підтверджує покращення фінансової структури підприємства, зростання частки оборотних активів та ефективніше управління витратами у 2023 році.

Використовуючи данні фінансової звітності проведемо аналіз діяльності компанії.

1) Коефіцієнт автономії.

Показник фінансової автономії - один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.

Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4 - 0,6. Більш низьке значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків. Значення показника фінансової автономії вище 0,6 говоритиме про те, що компанія використовує не весь свій потенціал.

$$K_{\text{авт}} = p1495 / p1900, \quad (2.1)$$

де p1495 – власний капітал; p1900 – баланс.

$$K_{\text{авт}21} = 121\,309 / 1\,239\,593 = 0.0979 \rightarrow 9.8\%$$

$$K_{\text{авт}22} = 169\,974 / 1\,394\,120 = 0.1220 \rightarrow 12.2\%$$

$$K_{\text{авт}23} = 359\,744 / 1\,923\,831 = 0.1870 \rightarrow 18.7\%$$

Це свідчить про покращення фінансової незалежності підприємства, адже частка власного капіталу в структурі фінансування зростає. Підприємство стає менш залежним від залучених (позикових) ресурсів.

2) Коефіцієнт фінансової залежності.

Показник фінансової залежності є індикатором фінансової стійкості, який вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Показник є оберненим до показника фінансової автономії. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу.

Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує компанія на кожну гривню власного капіталу.

Нормативне значення показника знаходиться в межах 1,67-2,5.

$$K_{\text{фін зал}} = p1900/p1495, \quad (2.1)$$

$p1900$ – баланс; де $p1495$ – власний капітал.

$$K_{\text{фінзал21}} = 1239593/121309 = 10.22$$

$$K_{\text{фін зал22}} = 1\,394\,120 / 169\,974 = 8.20$$

$$K_{\text{фін зал23}} = 1\,923\,831 / 359\,744 = 5.35$$

Коефіцієнт фінансової залежності знижується, що свідчить про меншу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Це позитивна динаміка — фінансова структура стає стійкішою.

3) Коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Таким чином, значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів.

Нормативним вважається значення 0,1 і вище.

$$K_{\text{ман в к}} = \text{ВОК}/p1900, \quad (2.3)$$

де ВОК – власні оборотні кошти; $p1900$ – баланс.

$$K_{\text{ман в к21}} = (121\,309 - 777\,339) / 121\,309 = -5.41$$

$$K_{\text{ман в к22}} = (169\,974 - 706\,299) / 169\,974 = -3.15$$

$$K_{\text{ман в к23}} = (359\,744 - 645\,105) / 359\,744 = -0.79$$

Коефіцієнт маневреності негативний у всі роки, що свідчить про нестачу власних обігових коштів. Але показник поступово покращується - підприємство рухається до більш гнучкої фінансової структури.

1) Показник поточної ліквідності

Показник поточної ліквідності - це індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. Показник демонструє, скільки в компанії є гривень оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань.

Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3.

$$K_{\text{покриття}} = p1195 / p1695, \quad (2.4)$$

де p1195 – оборотні кошти;

p1695 – поточні зобов'язання і забезпечення.

$$K_{\text{покр}21} = 460254 / 987726 = 0.466$$

$$K_{\text{покр}22} = 687821 / 1224146 = 0.562$$

$$K_{\text{покр}23} = 1498726 / 1564087 = 0.958$$

Підприємство поступово покращує здатність покривати короткострокові зобов'язання, але лише в 2023 році наближається до нормативного значення.

5) Коефіцієнт швидкої ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище.

$$K_{\text{шп}} = (p1120 + p1125 + p1135 + p1130 + p1140 + p1145 + p1155 + p1160 + p1165 + p1190) / p1695, \quad (2.5)$$

де p1120 – векселі одержані;

p1125 – дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботу,

послуги; p1135 – дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом; p1130 – дебіторська заборгованість за виданими авансами; p1140 – дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих

доходів; p1145 – дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків; p1155 – інша поточна дебіторська заборгованість; p1160 – поточні фінансові інвестиції; p1165 – гроші та їх еквіваленти; p1190 – інші оборотні активи; p1695 – поточні зобов'язання і забезпечення.

$$K_{\text{пп}21} = (460254 - 187160) / 987726 = 273094 / 987726 = 0.276$$

$$K_{\text{пп}22} = (687821 - 199009) / 1224146 = 488812 / 1224146 = 0.399$$

$$K_{\text{пп}23} = (1498726 - 209152) / 1564087 = 1289574 / 1564087 = 0.824$$

Рівень швидкої ліквідності зростає, у 2023 році досягає майже нормативного значення (0.8–1.0).

6) Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних (короткострокових) зобов'язань.

Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2.

$$K_{\text{м п}} = (p1160 + p1165) / p1695, \quad (2.6)$$

де p1160 – поточні фінансові інвестиції; p1165 – гроші та їх еквіваленти; p1695 – поточні зобов'язання і забезпечення.

$$K_{\text{м п}21} = 192483 / 987726 = 0.195$$

$$K_{\text{м п}22} = 282692 / 1224146 = 0.231$$

$$K_{\text{м п}23} = 1009626 / 1564087 = 0.646$$

Позитивна динаміка свідчить про посилення миттєвої платоспроможності.

7) Коефіцієнт концентрації позикового капіталу. Цей показник вказує на рівень левереджа компанії. Левердж означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності інвестицій.

Нормативним вважається значення в межах 0,4 - 0,6.

$$K_{зк}=(p1595+p1695)/p1900, \quad (2.7)$$

де p1595 – довгострокові зобов'язання і забезпечення; p1695 – поточні зобов'язання і забезпечення; p1900 – баланс.

$$K_{зк21}= 1118284 / 1239593 = 0.902$$

$$K_{зк22}= 1224146 / 1394120 = 0.878$$

$$K_{зк23}= 1564087 / 1923831 = 0.813$$

Підприємство залишається фінансово залежним, хоча частка зобов'язань поступово зменшується.

8) Оборотність власного капіталу. Показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії. Показник доцільно розглядати в динаміці, а також порівняти зі значеннями прямих конкурентів в галузі.

$$O_{б\text{ ВК}}=p2000/(0,5*(p1495_{\text{пр}}+p1495_{\text{мр}})), \quad (2.8)$$

де p2000 – чистий дохід від реалізації продукції; p1495_{пр}, p1495_{мр} – власний капітал на кінець і початок звітного періоду.

$$O_{б\text{ ВК}21}= 361372 / 121309 = 2.979$$

$$O_{б\text{ ВК}22}= 102742 / 169974 = 0.604$$

$$O_{б\text{ ВК}23}= 603881 / 359744 = 1.679$$

Ефективність використання власного капіталу у 2023 році відновлюється після спаду в 2022 році.

9) Маневреність власних обігових коштів. Показник говорить про те, яку частку власних оборотних коштів складають гроші та їх еквіваленти. У випадку, якщо значення показника є нижчим нуля, стійкість компанії порушена.

$$K_{\text{мв}}=p1165/\text{ВOK}, \quad (2.9)$$

Де p1165 – гроші та їх еквіваленти;

ВОК – власні оборотні кошти.

$$K_{MB21} = (121309 - (1239593 - 460254)) / 121309 = (121309 - 779339) / 121309 \\ = -658030 / 121309 = -5.424$$

$$K_{MB22} = (169974 - (1394120 - 687821)) / 169974 = (169974 - 706299) / 169974 \\ = -536325 / 169974 = -3.155$$

$$K_{MB23} = (359744 - (1923831 - 1498726)) / 359744 = (359744 - 425105) / 359744 \\ = -65361 / 359744 = -0.182$$

Підприємство має нестачу власних оборотних коштів, однак ситуація стабілізується.

10) Коефіцієнт фінансової стабільності. Індикатор фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі.

Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5.

$$K_{\phi c} = \text{ВОК} / (p1595 + p1695), \quad (2.10)$$

Де ВОК – власні оборотні кошти;

p1595 – довгострокові зобов'язання і забезпечення; p1695 – поточні зобов'язання і забезпечення.

$$K_{\phi c21} = (121309 + 1118284) / 1239593 = 1239593 / 1239593 = 1.000$$

$$K_{\phi c22} = (169974 + 1224146) / 1394120 = 1394120 / 1394120 = 1.000$$

$$K_{\phi c23} = (359744 + 1564087) / 1923831 = 1923831 / 1923831 = 1.000$$

Баланс підприємства залишається формально збалансованим.

11) Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості. Цей показник характеризує якість політики комерційного кредитування компанії. Оптимальним значенням показника є значення, яке приблизно дорівнює одиниці.

$$K = \frac{p1120 + p1125 + p1135 + p1130 + p1140 + p1145 + p1155}{p1605 + p1615 + p1635 + p1620 + p1650 + p1630 + p1640 + p1645} \quad (2.11)$$

де p1120 – векселі одержані;
p1125 – дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботу,
послуги; p1135 – дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом;
p1130 – дебіторська заборгованість за виданими авансами; p1140 – дебіторська
заборгованість за розрахунками з нарахованих
доходів;
p1145 – дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх
розрахунків; p1155 – інша поточна дебіторська заборгованість; p1605 –
векселі видані;
p1615 – поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи,
послуги; p1635 – поточна кредиторська заборгованість за одержаними
авансами; p1620 – поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з
бюджетом; p1650 – поточна кредиторська заборгованість за страховою
діяльністю; p1630 – поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з
оплати
праці; p1640 – поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з
учасниками;
p1645 – поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків.

$$K_{21}=42822 / 944260 = 0.045$$

$$K_{22}=44014 / 1224146 = 0.036$$

$$K_{23}=47214 / 1564087 = 0.030$$

Дебіторська заборгованість є незначною порівняно з кредиторською, що
вказує на обмеженість короткострокових фінансових ресурсів.

Тепер для більшої наочності даних по коефіцієнтах сформуємо таблицю, в
якій відобразимо розраховані коефіцієнти протягом 2021-2023 років.

Показник поточної ліквідності у 2021 році становив 0.466, що свідчило про
низьку здатність підприємства покривати поточні зобов'язання. У 2023 році цей
показник досяг 0.958, що вказує на значне покращення фінансової гнучкості.
Проте значення все ще дещо нижче нормативного рівня (1.0).

**Основні показники оцінки фінансового стану ТОВ «Орієнтир-
Буделемент»**

Показник	2021	2022	2023
Коефіцієнт поточної ліквідності	0.466	0.562	0.958
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.276	0.399	0.824
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.195	0.231	0.646
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0.902	0.878	0.813
Оборотність власного капіталу	2.979	0.604	1.679
Маневреність власного капіталу	-5.424	-3.155	-0.182
Коефіцієнт фінансової стабільності	1.0	1.0	1.0
Коефіцієнт автономії	0.098	0.122	0.187
Коефіцієнт фінансової залежності	10.22	8.2	5.35
Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	-5.424	-3.155	-0.182
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0.045	0.036	0.03

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнт швидкої ліквідності також має позитивну динаміку: з 0.276 у 2021 році до 0.824 у 2023 році, що свідчить про наближення підприємства до нормативного значення (0.8–1.0) за рахунок зростання грошових коштів та інших високоліквідних активів.

Абсолютна ліквідність зросла з 0.195 до 0.646 за три роки, що демонструє зміцнення здатності підприємства негайно виконувати свої зобов'язання перед кредиторами.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу демонструє поступове зменшення (з 0.902 до 0.813), що означає зниження залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Оборотність власного капіталу була найвищою у 2021 році (2.979), різко знизилася у 2022 році до 0.604, і частково відновилася у 2023 році до 1.679. Це

свідчить про нестабільну ефективність використання власного капіталу.

Маневреність власного капіталу у всі роки є від'ємною, що свідчить про нестачу власних обігових коштів. Проте у 2023 році значення значно покращилося до -0.182 (порівняно з -5.424 у 2021 році).

Коефіцієнт фінансової стабільності у всі роки залишався на рівні 1.000 , що відповідає балансовій рівновазі активів та джерел їх формування.

Коефіцієнт автономії зростав щороку: з 0.098 у 2021 році до 0.187 у 2023 році. Це вказує на позитивну динаміку зростання частки власного капіталу в структурі фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності зменшився з 10.22 у 2021 році до 5.35 у 2023 році, що також свідчить про зниження залежності підприємства від позикових коштів.

Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів повністю співпадає з показником маневреності власного капіталу (і має однакові значення), тому висновки збігаються: підприємство наближається до збалансованого розподілу між оборотними і необоротними компонентами капіталу.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості залишалося вкрай низьким протягом трьох років ($0.045 \rightarrow 0.030$), що свідчить про істотну перевагу кредиторської заборгованості. Це є потенційним ризиком у разі ускладнення платіжної дисципліни.

Загалом динаміка коефіцієнтів свідчить про поступове покращення фінансового стану підприємства у 2022–2023 роках. Зростає ліквідність, знижується фінансова залежність, з'являється тенденція до вирівнювання структури капіталу. Водночас зберігаються проблеми з маневреністю власних коштів і перевищенням короткострокових зобов'язань над ліквідними активами, що вимагає уваги з боку фінансового менеджменту.

У ході проведеного аналізу фінансового стану ТОВ «Орієнтир-Буделемент» за 2021–2023 роки було встановлено, що підприємство демонструє ознаки поступового покращення фінансової стійкості, попри окремі критичні моменти, характерні для початкового періоду аналізу.

Результати горизонтального аналізу балансу та звіту про фінансові результати засвідчили зростання обсягів активів і доходів, що свідчить про розширення масштабів діяльності. Особливо помітним є значне зростання грошових коштів у 2023 році, що сприяло поліпшенню ліквідності та платоспроможності. Водночас у 2022 році спостерігалось тимчасове зниження чистого прибутку, проте у 2023 році підприємству вдалося суттєво покращити фінансовий результат.

Вертикальний аналіз виявив зміни у структурі активів підприємства. Зменшення частки основних засобів та зростання питомої ваги грошових коштів у структурі активів свідчить про підвищення гнучкості та ліквідності балансу. Позитивною тенденцією є також збільшення частки власного капіталу у загальній структурі джерел фінансування.

Ключові фінансові коефіцієнти підтверджують зазначені зміни. Коефіцієнт автономії зростав протягом трьох років, що свідчить про посилення фінансової незалежності підприємства. Зниження коефіцієнта фінансової залежності та зменшення частки позикового капіталу вказують на поступове зменшення зовнішньої залежності. Коефіцієнти ліквідності демонструють позитивну динаміку, наближаючись до нормативних значень, що свідчить про покращення короткострокової платоспроможності.

Водночас слід зазначити, що деякі показники залишаються нижчими за оптимальні. Зокрема, від'ємне значення коефіцієнта маневреності свідчить про нестачу власних обігових коштів. Низький рівень дебіторської заборгованості порівняно з кредиторською вказує на наявність потенційних ризиків у сфері розрахунків.

Отже, фінансова стійкість ТОВ «Орієнтир-Буделемент» у 2023 році покращилася порівняно з попередніми періодами. Підприємство демонструє здатність до фінансового відновлення та нарощування ресурсного потенціалу, однак потребує подальшої роботи над зміцненням власного обігового капіталу та збалансуванням розрахунків з контрагентами.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ПОДАЛЬШИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

На сучасному етапі розвитку економіки України ключовий вплив на рівень фінансової стійкості підприємств здійснюють фінансові та економічні чинники. Вони можуть призвести до появи кризових ситуацій, фінансових труднощів або навіть до банкрутства й ліквідації суб'єктів господарювання. Суттєве погіршення фінансового стану багатьох підприємств пояснюється глибокою економічною кризою, високими темпами інфляції, а також нестабільністю у сфері податкового та кредитного регулювання з боку держави. Зазначена нестабільність ускладнює інвестиційний клімат у країні.

Варто підкреслити, що на фінансову стійкість значною мірою впливає й зовнішньоекономічна політика, зокрема умови експорту та імпорту. Її основне завдання — створити сприятливе середовище для розвитку українських підприємств на міжнародному ринку.

Внутрішня фінансова стійкість визначається як здатність компанії досягати стабільно високих показників у межах власної господарської діяльності. Зовнішня — як сукупність сприятливих факторів середовища, в якому здійснюється ця діяльність. Оцінювання фінансової стійкості проводиться за допомогою різних коефіцієнтів, які формують комплексне уявлення про фінансовий стан підприємства. Більшість дослідників сходяться на думці, що для об'єктивного аналізу необхідно використовувати цілу систему показників, оскільки окремі групи індикаторів не здатні всебічно охарактеризувати рівень стійкості.

Під час розрахунку показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства, важливо враховувати як специфіку його діяльності, так і галузеву належність. Низькі значення відповідних коефіцієнтів можуть свідчити про фінансову нестабільність підприємства. Одним із серйозних наслідків такого стану є виникнення кризових явищ, які у крайньому випадку можуть призвести

до банкрутства. Найбільш розповсюдженою причиною неплатоспроможності є дефіцит внутрішніх джерел фінансування, що обумовлює неможливість своєчасного виконання фінансових зобов'язань.

У таких умовах підприємство втрачає стабільність, що унеможливорює його ефективне функціонування й розвиток у динамічному економічному середовищі. Оцінювання фінансового стану на конкретну дату дозволяє проаналізувати ефективність управління ресурсами у попередній період. При цьому важливо погоджувати обсяги фінансових ресурсів з актуальними потребами розвитку та ринковими умовами.

З метою зміцнення фінансової стійкості підприємству доцільно реалізувати такі кроки:

1. Нарощування власного капіталу шляхом переоцінки інвестицій і системного аналізу результатів від їх реалізації, що дозволить не лише зміцнити фінансову базу, але й підвищити дохідність основної діяльності.
2. Раціональне використання прибутку, з орієнтацією на збільшення обігових коштів, необхідних для розширення операційної діяльності.
3. Обмеження обсягів зовнішнього фінансування — зниження боргового навантаження забезпечує стабільне зростання та мінімізує ризик втрати платоспроможності.

У складних економічних умовах важливою передумовою фінансової стабільності є наявність продуманої стратегії. Відсутність системного стратегічного планування часто призводить до неефективного управління ресурсами, що негативно позначається на фінансових показниках підприємства та ускладнює керування грошовими потоками.

Підприємство може виявити шляхи подолання актуальних проблем, а також зменшити ймовірність негативних змін у своїй фінансовій стабільності. Одним із ключових інструментів для цього є систематичне проведення фінансового аналізу. Такий аналіз передбачає послідовне вивчення комплексу параметрів, які характеризують фінансово-господарську діяльність суб'єкта.

Для оцінювання рівня фінансової стійкості використовуються низка

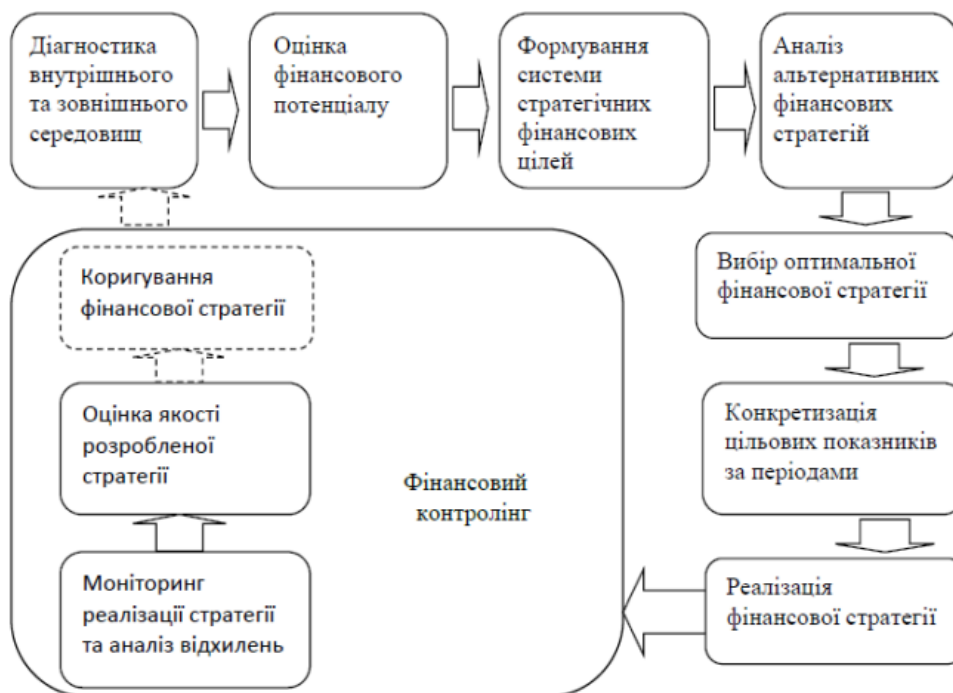
коефіцієнтів, зокрема:

1. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – демонструє частку власного капіталу в загальній структурі вкладень у підприємство та визначає ступінь незалежності від зовнішніх джерел фінансування.
2. Коефіцієнт фінансової залежності – зворотний до коефіцієнта автономії, відображає частку залучених коштів на одиницю власного капіталу.
3. Коефіцієнт маневреності власних коштів – показує рівень мобільності використання власного капіталу, зокрема обсяг вкладень в оборотні активи.
4. Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу – ілюструє обсяг запозичених ресурсів на одиницю власних інвестицій.
5. Коефіцієнт фінансової стабільності – відображає співвідношення власних і позикових ресурсів у структурі капіталу.
6. Коефіцієнт поточних зобов'язань – визначає питому вагу короткострокових зобов'язань у загальній структурі капіталу.

Прогнозуючи та аналізуючи заходи, щодо покращення фінансової стійкості, неможливо не відзначити, що в сучасній економіці важливою складовою процесу розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства (рис. 3.1) є фінансовий контролінг [22]

Він спрямований на постійне відстеження ефективності виконання базових довгострокових параметрів, передбачених його стратегічними планами розвитку, та своєчасне коригування цих показників та/або системи заходів щодо їх досягнення з урахуванням зміни впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на фінансово-господарську діяльність підприємства, його прибутковість і ринкову цінність, що відбулися з часу розробки та затвердження фінансової стратегії [5]. Відповідно фінансовий контролінг охоплює лише частину етапів процесу розробки та реалізації фінансової стратегії, слідує після отримання результатів від її реалізації, та передбачає моніторинг цих результатів та аналіз відхилень від планових параметрів функціонування підприємства, оцінку якості розробленої стратегії. При цьому

функціонування системи контролінгу засноване на принципі зворотнього зв'язку, який передбачає багаторазове повторення циклу контролінгу у наслідок постійного впливу системи управління на фактори формування підконтрольних показників та зміни чинників внутрішнього і зовнішнього бізнес-середовища.

Рис. 3.1 Фінансовий контролінг як система ефективного управління підприємством *Джерело: сформовано автором на основі:[22].*

Практичне застосування фінансового контролінгу на підприємстві базується на використанні набору методів. З точки зору застосування фінансового контролінгу в процесі прийняття рішень щодо формування та реалізації фінансової стратегії підприємства одним з дієвих інструментів розв'язання завдань оцінки стратегії, виявлення резервів для покращення бізнес-процесів є збалансована система показників (BSC). Збалансована система показників (Balanced Scorecard, BSC) – це методика деталізації стратегії підприємств на основі встановлення конкретних параметрів стратегічних цілей для різних ієрархічних рівнів системи управління, взаємозв'язків між ними та факторами їх формування [6]. Революційний характер даної концепції полягає у зміщенні ракурсу дослідження з оцінки виключно фінансових індикаторів ефективності функціонування компанії, як це історично здійснювалося, на значно ширше коло категорій, до яких, окрім фінансової сфери, також

традиційно включають такі напрямки, як оцінка бізнес-процесів, клієнтури та можливостей розвитку і зростання суб'єкта господарювання. [22]

Завдання фінансового контролінгу, на реалізацію якого спрямовано застосування інструменту BSC [22]: 1) розробка системи збалансованих показників, що конкретизують стратегічну мету розвитку підприємства та процес її реалізації; 2) обґрунтування планових значень за системою збалансованих показників; 3) оцінка відхилень фактичних значень показників від запланованих, аналіз причин їх виникнення та виявлення шляхів мінімізації. Узагальнена інформація про комплексний стан суб'єкта господарювання на визначений момент часу та фактори його формування; та ідентифікація недоліків в діяльності та попередження деструктивного впливу зовнішніх факторів дають змогу впровадження правильних управлінських рішень на етапі планування. Результатом використання збалансованої системи показників є оцінка ефективності фінансової стратегії та моніторинг процесу її реалізації та зростання показників ефективності у зв'язку із високою відповідністю між цілями та заходами щодо їх досягнення, уникненням ефекту субоптимізації. Для вдалого впровадження збалансованої системи показників на підприємстві слід ретельно розробити кожний з її етапів, оскільки імплементація даної теорії у щоденну діяльність підприємства є досить трудомістким і складним процесом. Система показників стратегічного фінансового контролінгу має враховувати стратегічні орієнтири розвитку промислового підприємства та бути зорієнтована на досягнення стратегічної мети суб'єкта господарювання.

Однією з головних проблем підприємства є від'ємне значення коефіцієнта маневреності, що свідчить про нестачу власних обігових коштів. Для покращення ситуації доцільно спрямовувати частину чистого прибутку на формування резервного фонду, зменшувати частку фінансування необоротних активів за рахунок власного капіталу та забезпечувати вільний грошовий залишок.

Незважаючи на зменшення коефіцієнта фінансової залежності, підприємство залишається суттєво залежним від кредиторської заборгованості.

Доцільно диверсифікувати джерела фінансування, зокрема за рахунок довгострокових кредитів зі стабільними умовами обслуговування, що зменшить тиск на короткострокові ресурси.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості є дуже низьким. Необхідно активізувати роботу зі стягнення прострочених платежів, скоротити строки розрахунків із контрагентами та застосовувати комерційний контроль у формі авансових платежів, системи знижок за швидку оплату тощо.

Варто провести переоцінку доцільності збереження окремих об'єктів основних засобів або нематеріальних активів, які не беруть участі у створенні поточної вартості. Їх реалізація або конверсія в оборотні активи дозволить підвищити гнучкість капіталу.

Для зміцнення фінансової стійкості необхідно забезпечити стабільне зростання чистого прибутку. Це можливо шляхом удосконалення виробничих процесів, зниження собівартості продукції, розширення каналів збуту та впровадження ефективної цінової політики.

Доцільно розробити та затвердити політику управління фінансовою стійкістю підприємства, що включатиме цільові показники ліквідності, автономії, рентабельності, а також заходи контролю за їх досягненням у межах фінансового планування.

Реалізація цих заходів сприятиме зниженню фінансових ризиків, підвищенню стабільності діяльності ТОВ «Орієнтир-Буделемент» та забезпеченню його стійкого розвитку в умовах ринкової економіки.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікованої роботи на тему: «Оцінка фінансової стійкості підприємства та її вплив на прийняття управлінських рішень» було проаналізовано теоретичні засади, методичні підходи та практичні аспекти оцінювання фінансової стійкості на прикладі конкретного підприємства. Фінансова стійкість визначає здатність підприємства забезпечувати безперервність своєї діяльності в умовах змінного зовнішнього середовища, що є критично важливим у сучасних ринкових умовах.

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи фінансової стійкості, проаналізовано основні підходи до її трактування, визначено фактори, що впливають на її рівень, а також наведено класифікацію видів фінансової стійкості. Окрема увага приділена оцінці ролі фінансової стійкості у системі прийняття управлінських рішень. Було виявлено, що фінансова стійкість є одним з ключових елементів стратегічного управління, оскільки забезпечує передбачуваність і стабільність функціонування підприємства.

У другому розділі було проведено аналіз фінансового стану та оцінку показників фінансової стійкості ТОВ «Орієнтир-Буделемент». Аналіз виявив як позитивні сторони фінансової діяльності, так і проблемні аспекти, які потребують вдосконалення. Зокрема, було встановлено, що підприємство має недостатній рівень власного капіталу та незначну маневреність фінансових ресурсів, що обмежує його фінансову незалежність та інвестиційний потенціал.

У третьому розділі були сформульовані пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості підприємства. Основними напрямками вдосконалення стали: оптимізація структури капіталу, зниження залежності від позикових коштів, впровадження антикризової стратегії, підвищення ефективності управління витратами та посилення фінансового контролю. Запропоновані заходи мають на меті забезпечити стабільний розвиток підприємства, підвищити рівень його платоспроможності та інвестиційної привабливості.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують важливість

постійного моніторингу фінансової стійкості підприємства як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Забезпечення належного рівня фінансової стійкості має стати пріоритетом для керівництва підприємства у стратегічному та оперативному плануванні його діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання в реальній господарській діяльності для покращення фінансового стану підприємств, особливо в умовах економічної нестабільності. Запропоновані заходи можуть бути адаптовані до специфіки інших суб'єктів господарювання, що надає дослідженню універсального прикладного значення.

Варто відзначити, що підвищення рівня фінансової стійкості є не лише внутрішнім завданням підприємства, а й викликом усьому економічному середовищу, у якому воно функціонує. У сучасних умовах нестабільності, що супроводжуються інфляційними процесами, девальвацією національної валюти, нестачею фінансових ресурсів, зниженням купівельної спроможності населення, питання забезпечення фінансової стійкості стає надзвичайно актуальним. Відповідно, підприємства повинні застосовувати гнучкі підходи до фінансового управління, впроваджувати сучасні технології аналізу, прогнозування та контролю.

Належна фінансова стійкість забезпечує підприємству здатність своєчасно розраховуватись за зобов'язаннями, підтримувати фінансову рівновагу, утримувати стабільний обсяг обігових коштів і формувати достатній рівень прибутковості. Усе це у підсумку формує конкурентоспроможність суб'єкта господарювання та його привабливість для інвесторів, кредиторів, постачальників та інших учасників ринкових відносин.

Поглиблений аналіз фінансової звітності підприємства дозволив виявити низку проблем, зокрема нераціональну структуру активів і пасивів, високу частку короткострокової кредиторської заборгованості, недостатню ефективність використання власного капіталу. Ці недоліки негативно позначаються на фінансовій гнучкості підприємства та створюють загрозу його платоспроможності у майбутньому. З метою подолання виявлених проблем

запропоновано комплекс заходів, спрямованих на реструктуризацію балансу, оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання наявних ресурсів та впровадження системи внутрішнього фінансового контролю.

Підвищення фінансової стійкості є тривалим і багатоаспектним процесом, що потребує стратегічного підходу. Зокрема, важливо впровадити систему стратегічного фінансового планування, яка дозволяє враховувати можливі зміни в макроекономічному середовищі, ідентифікувати ризики та розробляти ефективні заходи реагування. Впровадження систем управління ризиками, а також диверсифікація джерел фінансування сприятимуть зміцненню фінансового стану підприємства.

Важливо також зазначити, що результативність заходів щодо покращення фінансової стійкості залежить не лише від економічних чинників, а й від організаційної культури, компетентності управлінського персоналу, ефективної комунікації між підрозділами та здатності підприємства адаптуватися до нових умов господарювання.

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до оцінювання фінансової стійкості підприємства. Реалізація запропонованих у роботі рекомендацій дозволить покращити не лише поточний фінансовий стан підприємства, але й підвищити його стратегічну конкурентоспроможність та здатність до сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Салькова І. Ю., Санцевич В. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства // *Економіка та суспільство*. 2018. № 16. С. 790–794.
2. Чепка В. В., Матяш О. К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу // *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 649–655. – URL:
3. Мірошнікова Т. І. Особливості аналізу фінансової стійкості підприємства на підставі системи блок-показників за умов невизначеності та динамічності економічного середовища // *Економіка та суспільство*. 2016. № 3. С. 439–445.
4. Управління фінансовою стійкістю підприємства як складова забезпечення ефективної діяльності // *Подільський державний аграрно-технічний університет*. 2019. С. 5–6.
5. Ізюмська В. А., Нікульшина А. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства // *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. С. 68–74.
6. Геращенко І. О. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства // *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2017. № 24 (1246). С. 124–128.
7. Бланк І.О. Управління фінансовою стійкістю підприємства. К.: НІКА-Центр, 2018.
8. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2020.
9. Артеменко В.Г., Беллендир М.В. Фінансовий аналіз. К.: Фенікс, 2021.
10. Ловінська І.Г. Фінансовий менеджмент: теорія і практика. К.: КНЕУ, 2021.
11. Ковальчук Т.Т. Управління фінансовою стійкістю підприємства. // *Економічний простір*. 2020. №4.
12. Мамонтова Н.А. Фінансова безпека підприємства. Суми: УАБС НБУ, 2019.

13. Крамаренко Г.О. Управління фінансовою стабільністю підприємства. Дніпро: ДНУ, 2020.
14. Обущак Т.А. Фінансова стійкість підприємств: теорія і практика. Львів: ЛНАУ, 2019.
15. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.
16. НП(С)БО 1: Загальні вимоги до фінансової звітності. Мінфін України.
17. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання. К. : КНЕУ, 2020. 528 с.
18. Череп А. В. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Х. : Фактор, 2021. — 324 с.
19. Al-Kassar T.A. Financial performance evaluation and bankruptcy prediction (failure) / T.A. Al-Kassar, J.S. Soileau // Arab Economic and Business Journal. – 2014. – №9 (2). – P. 147–155.
20. Kaplan R. S. Why does business need a balanced scorecard / R. S. Kaplan, D. P. Norton // Journal of Cost Management. 2012. May-June. P.5-10.
21. ТОВ «Орієнтир-Буделемент». Офіційний сайт. URL: <https://www.stonelight.ua/>
22. Птащенко Л. О., Сержанов В. В. Фінансовий контролінг : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 344 с.
23. Житар М.О. Модернізація фінансової архітектури суб’єктів господарювання в Україні під впливом глобальних фінансових перетворень. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 340-350.
24. Житар М.О., Бежевець І.В. Діагностика фінансового стану підприємства як основа забезпечення його економічної безпеки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2020. № 1-2. С. 87-99.
25. Житар М. Аналіз поточного стану інституціональних та структурних змін: вплив та оцінка на фінансово-економічний розвиток країни. *Економіка і*

організація управління. 1 (53). 2024.

26. Ehsan Rezaei Soufi, Akbar Esfahanipour. "A Quantitative Measure for Financial Resilience of Firms: Evidence from Tehran Stock Exchange." *Scientia Iranica*, vol. 31, no. 2, 2024, pp. 125–143.

27. Rodolfo Effects of Financial Restrictions on Firms' Financial Resilience Against COVID-19: A Case Study of Hospitality Industry. *Applied Economics*, 2023.

28. Diego Useche, Selma Boussetta. "Corporate Science, Innovation and Firm Financial Resilience: Evidence of the COVID-19 Crisis." SSRN Working Paper 4991576, 9 Nov. 2023.

29. Alexander Boratyńska, Grzegorz Grzegorzewska. Discriminant Models for Financial Resilience among Agri-Food Firms. (як зазначено в Rezaei Soufi et al.).

30. Bogdan Ion. "Assessing the resilience of the financial market." *Economic Modelling*, 2024.

31. Olivia Gray. "Understanding Financial Resilience from a Resource-Based View." *Journal of Risk Finance*, 2021.

32. Jean-Marc Robe, Elena Veshche. "Financial Market Resilience and Financial Development: A Global Analysis." *Journal of Financial Markets*, 2022.

33. Bank for International Settlements. "Economic Resilience: A Financial Perspective." BIS Submission to G20, 2019.

34. Nguyen Van D. et al. "How Does Financial Resilience Enable Firms To Survive Periods Of Crisis? Mediating Role of Innovation." *Advances in Economics, Business and Management Research*, ICECH 2024 Conference Proceedings, vol. 320, pp. 345–360, 2025.

35. Loránt Tóth, László Kucséber, Zoltán Pollák, Erika Jáki. "Financial Resilience and Adaptation: Impact of the COVID-19 Pandemic on Hungarian Firms." *Society and Economy*, Budapest, 2024.

36. Giulia Rossi. "Workplace Sustainability or Financial Resilience? Composite-Financial Resilience Index." *Organizational Studies*, 2023.

37. World Bank. *Boosting Financial Resilience to Disaster Shocks: Good Practices and New Frontiers*. Washington, D.C., 2019.

38. Söhnke M. Bartram, Gregory W. Brown, Bernadette Minton. "No Place to Hide: The Global Crisis in Equity Markets in 2008/09." *Journal of Banking & Finance*, May 2007.
39. Roger J.A. Laeven, Matteo Ferrari, Emanuela Rosazza Gianin, Marco Zullino. "Measuring Financial Resilience Using Backward Stochastic Differential Equations." *arXiv preprint*, May 2025.
40. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану». *Економіка та суспільство*, 2022.

ДОДАТКИ